

Czeslaw Milosz versei

Az 1980-ban Nobel-díjjal jutalmazott Czeslaw Milosz (ejtsd: Cseszuav Mivos) kétségtelenül a legjelentősebb élő költők közé sorolható. 1911-ben született Litvániában, lengyel családból. A vilnai Stefan Batory egyetemen hallgatott jogot, s egyik megalapítója volt a *Zagary* nevű vilnai irodalmi csoportnak. Első számottevő kötete, a *Trzy zimy* 1936-ban látott napvilágot. Milosz még a második világháború előtt Varsóba költözött, a háború alatt is a lengyel fővárosban élt, és a földalatti sajtóban közölte verseit. 1946 és 1951 között lengyel kulturális attasé volt Washingtonban, majd Párizsban, 1951-ben lemondott megbízatásáról. Franciaországban élt néhány évig, majd 1961-ben kinevezték a berkeley-i egyetemen (University of California) a szláv nyelvek és irodalmak professzorává. Költői munkássága mellett Milosz prózát is ír, prózai művei közül legnagyobb sikert *Az Issza völgye* című önéletrajzi regényével és az ugyancsak önéletrajzi indíttatású, de esszéisztikus *Szüülőházam, Európa* című könyvével érte el. 1969-ben angol nyelven lengyel irodalomtörténete jelent meg. 1974-ben a varsói Pen Club műfordítói díjjal jutalmazta, 1978-ban pedig megkapta a tekintélyes amerikai Neustadt-díjat. Verseinek eddig legteljesebb gyűjteménye 1976-ban jelent meg Ann Arborban, de ez év januárjában a Znak kiadó Krakkóban is megjelentetett egy válogatást költeményeiből. Alábbi válogatásunk keresztmetszetet igyekszik nyújtani a hetvenéves költő háború utáni verseiből.

G. Gy.

KÁVÉHÁZ

Ebből a törzsasztalból a kávéházban,
ahol téli délutánokon deres kert csillogott,
egyedül én maradtam.
Be is mehetnék, ha akarnék,
és ujjaimmal a hideg űrben dobolva
megidézhetném az árnyakat.

Hitetlenkedve érintem meg a hideg márványt,
hitetlenkedve érintem meg saját kezemet:
ez — megvan s én is élek az egyre-történő időben,
de ők már mindörökké be vannak zárva
utolsó pillantásukba vagy utolsó szavukba.
S oly messze vannak, mint Valentinianus császár,
mint a masszagéta vezérek, akikről mit sem tudunk —
pedig csupán egy év telt el, esetleg kettő-három.

Belőlem még lehet favágó a távoli észak erdőiben,
beszélhetek tribünről vagy csinálhatok filmet
olyan fogásokkal, melyekről nem tudtak ők.
Mégkóstolhatom az óceáni szigetek gyümölcseit
s lefényképezkedhetek a század második felében.
De ők már örökre: mellkép, frakkban és fodros ingben,
egy rettenetes Larousse-ból.

De néha, mikor a szegényes háztetőket kiszínezi
az alkonyat,
s hosszan nézek az égre — ott, a felhőkben látom,
gurul az asztal. Tálcával forgolódik a pincér.
Ők pedig néznek engem, s kirobban nevetésük.
Mert én még nem tudom, milyen meghalni kegyetlen emberi kéztől.
De ők, ők tudják már jól.

VARSÓBAN

E langyos tavaszi napon
Mit teszel, a Szent János-templom
Romjain járkálva, költő?

Min tűnődsz itt, hol a folyó
Felől a szél fölkavarja
Romházak vörös porát?

Megesküdtél, hogy sohasem leszel
Siratóasszony.
Meg, hogy soha nem érinted
Nemzedet roppant sebeit,
Nehogy megszenteljed őket,
S legyenek átkosan-szentté, úgyve
Minden utódot hetediziglen.

De Antigoné zokogása,
Ahogy testvérét keresi, ez már
Valóban túlmegy minden
Kibirhatón. A szív pedig
Olyan kő, melybe bogárként
Benne szorult e legszerencsétlenebb
Ország sötét szerelme.

Nem akartam én így szeretni,
Nem ez volt a célom.
Nem akartam így szánakozni,
Nem ez volt a célom.
Tollam könnyebb, mint a

Kolibri tolla. Ez a teher most
Meghaladja erőmet.
Hát hogyan éljek e földön,
Hol a láb kedveseink
Temetetlen csontjába ütközik?
Hangokat hallok, s látok nevetést.

Mégsem
Írhatok semmit — egyszerre öt kéz
Ragadja meg a tollam,
S rendeli: sorsukat írjam,
Életük s haláluk sorját.
Hát mégis siratóasszony
Kell, hogy legyen belőlem?
Hisz dalolnék ünnepekről
S vig ligetekről — Shakespeare
Vezetett oda engem. A költőknek
Hagyjatok meg egy perc örömet,
Mert másképp elvész a világ.

Örület így mosolytalan élni,
Mindegyre két szót, nem többet,
Ismételve, halottak, arccal
Tifelétek, akikkel együtt
Lett volna meg a menyegző:
A szellem s a test tetteié, dallal
s lakomával.
Csak két megmentett szavam van:
Igazság, igazságosság.

1945

AJÁNDÉK

Oly boldog volt ez a nap.
Korán felszállt a köd, kinn dolgoztam a kertben.
A kolibrik megálltak a loncvirág fölött.
Nem volt a földön semmi, amire vágytam volna.
Nem ismertem senkit, akit érdemes lett volna irigyelni.
Ami rossz történt, elfeledtem.
Nem szégyenkeztem a gondolattól, hogy vagyok, aki vagyok.
Nem éreztem fizikai fájdalmat.
Felegyenesedvén, kék tengert láttam s rajta vitorlát.

Berkeley, 1971

GÖMÖRI GYÖRGY fordításal